

Straatsburg, 12 maart 2003

Aanbeveling R(2003)3
Non-official translation

EVENWICHTIGE DEELNEMING VAN VROUWEN EN MANNEN AAN DE POLITIEKE EN PUBLIEKE BESLUITVORMING

**Aanbeveling R(2003)3 van het
Comité van Ministers aan de lidstaten
in verband met de evenwichtige deelneming van
vrouwen en
mannen aan de politieke en publieke besluitvorming,
goedgekeurd op 12 maart 2003**

en memorie van toelichting

AANBEVELING R(2003)3

VAN HET COMITÉ VAN MINISTERS AAN DE LIDSTATEN IN VERBAND MET DE EVENWICHTIGE DEELNEMING VAN VROUWEN EN MANNEN AAN DE POLITIEKE EN PUBLIEKE BESLUITVORMING

*(Goedgekeurd door het Comité van Ministers op 12 maart 2003
tijdens de 831e vergadering van de afgevaardigden van de ministers van de Raad van Europa)*

Het Comité van Ministers, overeenkomstig artikel 15.*b* van de statuten van de Raad van Europa,

In aanmerking nemend dat meer dan de helft van de bevolking en van de kiesgerechtigden in de lidstaten vrouwen zijn, maar dat zij nog altijd aanzienlijk ondervertegenwoordigd zijn in de politieke en publieke besluitvorming in een groot deel van de lidstaten;

In aanmerking nemend dat, ondanks het bestaan van de formele (*de jure*) gelijkheid, de verdeling van de macht, de bevoegdheden en de toegang tot de economische, sociale en culturele middelen tussen vrouwen en mannen nog altijd heel ongelijk is doordat de gangbare traditionele rolpatronen standhouden;

Gelet op het feit dat de werking van de verkiezingsstelsels en politieke instellingen, met inbegrip van de politieke partijen, de participatie van vrouwen in het politieke en publieke leven kan belemmeren;

Overwegende dat de evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan de politieke en publieke besluitvorming gaat om het volledige genot van de mensenrechten en om sociale rechtvaardigheid en een absolute voorwaarde is voor de betere werking van een democratische samenleving;

Overwegende dat de verwezenlijking van een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan de politieke en publieke besluitvorming zou leiden tot een beter en efficiënter beleid door politieke prioriteiten te herdefiniëren en nieuwe kwesties op de politieke agenda te plaatsen alsook tot een verbeterde levenskwaliteit voor iedereen;

Overwegende dat een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan de politieke en publieke besluitvorming noodzakelijk is voor de ontwikkeling en opbouw van een Europa dat gebaseerd is op gelijkheid, sociale samenhang, solidariteit en respect voor de mensenrechten;

Indachtig de verklaring die werd goedgekeurd tijdens de tweede top van de Raad van Europa (oktober 1997) waarbij de staats- en regeringsleiders van de Raad van Europa “het belang van een meer evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in alle maatschappelijke sectoren, waaronder de politiek” beklemtoonden en opriepen tot “verdere vooruitgang met het oog op het tot stand brengen van effectieve gelijke kansen tussen vrouwen en mannen”.

In aanmerking nemend het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (1950) en zijn protocollen;

In aanmerking nemend het Europees Sociaal Handvest (1961), het Europees Sociaal Handvest (Herzien) (1996) en het Aanvullend Protocol bij het Europees Sociaal Handvest tot invoering van een systeem voor collectieve klachten (1995);

In aanmerking nemend de teksten die werden goedgekeurd tijdens de Europese Ministeriële Conferentie inzake de rechten van de mens die plaatsvond in Rome in 2000;

In aanmerking nemend de volgende Aanbevelingen van het Comité van Ministers aan de lidstaten van de Raad van Europa: Aanbeveling R(85)2 inzake wettelijke bescherming tegen sekse-discriminatie; Aanbeveling R(96)5 inzake het combineren van beroeps- en gezinstaken en Aanbeveling R(98)14 inzake gendermainstreaming;

In aanmerking nemend de volgende teksten die door de Parlementaire Vergadering werden goedgekeurd: Aanbeveling 1229 (1994) voor gelijke rechten van vrouwen en mannen; Aanbeveling 1269 (1995) voor bewerkstelling van daadwerkelijke vooruitgang op het gebied van de rechten van vrouwen vanaf 1995 en Aanbeveling 1413 (1999) voor gelijke politieke vertegenwoordiging;

In aanmerking nemend de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten;

Herinnerende aan het UN Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (CEDAW, 1979), vooral artikels 7 en 8;

Herinnerende aan de verbintenissen tot het Actieplatform van Peking alsook tot de goedgekeurde conclusies van de speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN in 2000 (Peking+5);

Overwegende dat de democratie het zich niet langer kan veroorloven de bekwaamheid, vaardigheden en creativiteit van vrouwen te negeren, maar genderbewust moet worden en vrouwen met verschillende achtergronden en uit verschillende leeftijdsgroepen moet betrekken bij de politieke en publieke besluitvorming op alle niveaus;

Gelet op de hoge prioriteit die de Raad van Europa aan de bevordering van de democratie en de mensenrechten toekent,

Beveelt de overheden van de lidstaten aan:

- I. zich in te zetten voor de bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen door openlijk te erkennen dat een gelijke verdeling van de beslissingsbevoegdheid tussen vrouwen en mannen met verschillende achtergronden en leeftijden de democratie versterkt en verrijkt;
- II. de gelijke burgerrechten en politieke rechten van vrouwen en mannen, met inbegrip van het zich kandidaat stellen voor openbare ambten en de vrijheid van vereniging, te verdedigen en te stimuleren;
- III. te garanderen dat vrouwen en mannen hun individueel stemrecht kunnen uitoefenen en, daartoe, de nodige maatregelen te nemen om de praktijk van 'family voting' uit te roeien;
- IV. hun wetgeving en praktijk te herzien om ervoor te zorgen dat de strategieën en maatregelen die in deze Aanbeveling worden beschreven, toegepast en uitgevoerd worden;
- V. bijzondere maatregelen te steunen en aan te moedigen om het verlangen van vrouwen deel te nemen aan de politieke en publieke besluitvorming te stimuleren en ondersteunen;
- VI. te overwegen doelstellingen te bepalen volgens een tijdschaal met het oog op de realisatie van een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan de politieke en publieke besluitvorming;

VII. ervoor te zorgen dat deze Aanbeveling onder de aandacht gebracht wordt van alle relevante politieke instellingen en van publieke en particuliere instanties, vooral nationale parlementen, lokale en regionale overheden, politieke partijen, de ambtenarij, overheids- en semi-overheidsorganisaties, bedrijven, vakbonden, werkgeversorganisaties en niet-gouvernementele organisaties;

VIII. de voortgang in de realisatie van een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan het politieke en publieke leven te volgen en te evalueren en regelmatig aan het Comité van Ministers te rapporteren over de genomen maatregelen en de op dit gebied geboekte vooruitgang.

BIJLAGE BIJ AANBEVELING R(2003)3

Voor de doeleinden van deze aanbeveling wordt onder een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen verstaan dat de vertegenwoordiging van hetzij vrouwen hetzij mannen in een politiek of publiek besluitvormingsorgaan ten minste 40% bedraagt.

Op basis hiervan worden de overheden van de lidstaten uitgenodigd de volgende maatregelen te overwegen:

A. WETTELIJKE EN ADMINISTRatieve MAATREGELEN

De Lidstaten zouden:

1. mogelijke constitutionele en/of wettelijke wijzigingen, waaronder positieve actiemaatregelen, in overweging moeten nemen die een meer evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan de politieke en publieke besluitvorming zouden vergemakkelijken;
2. administratieve maatregelen moeten nemen zodat de officiële taal een evenwichtige machtsverdeling tussen vrouwen en mannen weergeeft;
3. moeten overwegen wettelijke hervormingen goed te keuren om pariteitsdrempels in te voeren voor de kandidaten bij verkiezingen op lokaal, regionaal, nationaal en supranationaal niveau. Indien er proportionele lijsten bestaan, de invoering van een ritssysteem moeten overwegen;
4. actie moeten overwegen door de overheidsfinanciering van politieke partijen om ze aan te moedigen de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen;
5. electorale systemen die een negatieve impact blijken te hebben op de politieke vertegenwoordiging van vrouwen in de verkozen organen zodanig moeten aanpassen of hervormen dat ze een evenwichtige vertegenwoordiging tussen vrouwen en mannen stimuleren;
6. moeten overwegen passende wettelijke maatregelen goed te keuren die erop gericht zijn het gelijktijdig bekleden van verschillende verkozen politieke ambten te beperken;
7. een passende wetgeving en/of passende administratieve maatregelen moeten goedkeuren om de werkomstandigheden van verkozen vertegenwoordigers op lokaal, regionaal, nationaal en supranationaal niveau te verbeteren en zo een meer democratische toegang te verzekeren tot de verkozen organen;
8. geschikte wettelijke en/of administratieve maatregelen moeten nemen om verkozen vertegenwoordigers te ondersteunen bij het combineren van hun gezinsverantwoordelijkheid en publieke verantwoordelijkheid en, vooral, parlementen en lokale en regionale overheden te stimuleren om ervoor te

zorgen dat hun tijdschema's en werkmethodes verkozen vertegenwoordigers van beide geslachten in staat stellen hun werk en gezinsleven op elkaar af te stemmen;

9. moeten overwegen geschikte wettelijke en/of administratieve maatregelen goed te keuren om een evenwichtige vertegenwoordiging tussen vrouwen en mannen te verzekeren in alle benoemingen die door een minister of een overheid bij overheidscomités worden gedaan;

10. moeten garanderen dat er een evenwichtige vertegenwoordiging tussen vrouwen en mannen is in betrekkingen of functies die bekleed worden door mensen die door de overheid of andere overheden zijn benoemd;

11. moeten garanderen dat de selectie-, wervings- en aanstellingsprocedures voor leidende functies in de publieke besluitvorming genderbewust en transparant zijn;

12. het openbaar bestuur tot voorbeeld moeten stellen zowel wat een evenwichtige verdeling van de besluitvormingsposities tussen vrouwen en mannen betreft, als in een gelijke loopbaanontwikkeling voor vrouwen en mannen;

13. moeten overwegen passende wettelijke en/of administratieve maatregelen aan te nemen om ervoor te zorgen dat er een evenwichtige vertegenwoordiging tussen vrouwen en mannen bestaat in alle nationale delegaties bij internationale organisaties en fora;

14. voldoende rekening moeten houden met het evenwicht tussen vrouwen en mannen bij de benoeming van vertegenwoordigers bij internationale bemiddelings- en onderhandelingscomités, vooral in een vredesproces of voor de regeling van een conflict;

15. moeten overwegen wettelijke en/of administratieve maatregelen te nemen die tot doel hebben werkgevers aan te moedigen en te ondersteunen om diegenen die deelnemen aan de politieke en publieke besluitvorming het recht te geven vrijaf te nemen van hun werk zonder gestraft te worden;

16. indien nodig, het werk van het nationale gelijkheidsapparaat, dat een evenwichtige deelneming aan de politiek en het publieke leven tot stand wil brengen, moeten ondersteunen en versterken;

17. parlementen op alle niveaus moeten aanmoedigen parlementaire comités of delegaties op te richten voor vrouwenrechten en gelijke kansen en de gender mainstreaming gedachte toe te passen in al hun taken.

B. STEUNMAATREGELEN

De Lidstaten zouden:

18. door allerlei gepaste maatregelen, programma's moeten ondersteunen die gericht zijn op het stimuleren van een evenwicht tussen vrouwen en mannen in de politieke en publieke besluitvorming en die werden opgestart door vrouwenorganisaties en alle organisaties die zich inzetten voor de gelijkheid van vrouwen en mannen;

19. moeten overwegen een databank op te richten van vrouwen die bereid zijn een functie te bekleden in de politieke en publieke besluitvorming;

20. de politieke actie van vrouwen moeten ondersteunen en ontwikkelen door vrouwelijke verkozen vertegenwoordigers de kans te geven netwerken op te richten op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau;

-
21. mentorschapprogramma's/snuffelstages, het opbouwen van het zelfvertrouwen, leiderschap en media-opleiding voor vrouwen die overwegen een functie op te nemen in de politieke en publieke besluitvorming moeten ontwikkelen en ondersteunen;
 22. de opleiding van vrouwelijke kandidaten en verkozen vertegenwoordigers in het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën moeten aanmoedigen;
 23. in de schoolleerplannen onderwijs- en opleidingsactiviteiten moeten opnemen die erop gericht zijn jongeren bewust te maken van de gelijkheid van vrouwen en mannen en hen voor te bereiden op democratisch burgerschap;
 24. de deelname moeten aanmoedigen van jongeren, vooral jonge vrouwen, aan verenigingen die hen in staat stellen ervaring, kennis en vaardigheden te verwerven die bruikbaar zijn op het gebied van de institutionele, en vooral de politieke, participatie;
 25. jeugdorganisaties moeten aanmoedigen, een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen te verzekeren aan hun besluitvormingsstructuren;
 26. een grotere betrokkenheid moeten aanmoedigen van etnische en culturele minderheden, en vooral van de vrouwen uit deze minderheidsgroepen, bij de besluitvorming op alle niveaus;
 27. politieke partijen moeten informeren over de verschillende strategieën die in de verschillende landen worden gebruikt om de evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan verkozen vergaderingen te stimuleren; hen moeten aanmoedigen één of meerdere van deze strategieën toe te passen en de evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan besluitvormingsposities binnen de partijstructuren te stimuleren;
 28. programma's moeten ondersteunen die opgestart zijn door de sociale partners (werkgevers- en werknemersorganisaties) om de evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan functies met verantwoordelijkheid en besluitvormingsposities, binnen hun eigen gelederen en binnen de context van collectieve onderhandelingen, te stimuleren;
 29. ondernemingen en verenigingen moeten aanmoedigen een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan hun besluitvormingsorganen te garanderen, vooral diegene die gesubsidieerd worden om openbare diensten te verlenen of het overheidsbeleid uit te voeren;
 30. campagnes moeten ondersteunen die erop gericht zijn de gemeenschap bewust te maken van het belang van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de politieke en publieke besluitvorming als absolute voorwaarde voor een echte democratie;
 31. campagnes moeten stimuleren die erop gericht zijn de verdeling van de bevoegdheden tussen vrouwen en mannen in de private sfeer aan te moedigen;
 32. campagnes moeten stimuleren die erop gericht zijn specifieke groepen, vooral politici, sociale partners en diegenen die politieke en publieke besluitvormers aanwerven en benoemen, bewust te maken van het belang van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de publieke en politieke besluitvorming;
 33. interactieve seminars over de gelijkheid van vrouwen en mannen moeten organiseren voor sleutelfiguren uit de maatschappij, zoals leiders en topfunctionarissen, om hen bewust te maken van het belang van een evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan alle besluitvormingsniveaus;
 34. niet-gouvernementele organisaties en onderzoeksinstituten moeten ondersteunen die studies uitvoeren aangaande de participatie van vrouwen in en hun impact op de besluitvorming en de besluitvormingsomgeving;

35. onderzoek moeten uitvoeren naar de verdeling van de stemmen volgens opiniepeilingen om het stemgedrag van vrouwen en mannen te bepalen;
36. onderzoek moeten bevorderen naar de obstakels die de toegang van vrouwen tot de politieke en publieke besluitvorming op de verschillende niveaus verhinderen en de resultaten moeten publiceren;
37. onderzoek naar de deelneming van vrouwen aan de besluitvorming in de sociale en vrijwilligerssector moeten aanmoedigen;
38. genderbewust onderzoek naar de rol, de functie, het statuut en de werkomstandigheden van verkozen vertegenwoordigers op alle niveaus moeten aanmoedigen;
39. de evenwichtige deelneming aan besluitvormingsposities in de media, met inbegrip van het management, de programmering, het onderwijs, de opleiding, het onderzoek en de regelgevingsinstanties moeten aanmoedigen;
40. de opleiding en bewustmaking van studenten journalistiek en mediavakmensen in thema's betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen en in hoe ze seksistische stereotypes en seksisme kunnen vermijden, moeten ondersteunen;
41. mediavakmensen moeten aanmoedigen ervoor te zorgen dat vrouwelijke en mannelijke kandidaten en verkozen vertegenwoordigers een gelijke zichtbaarheid krijgen in de media, vooral tijdens verkiezingsperiodes.

C. MONITORING

De Lidstaten zouden:

42. moeten overwegen onafhankelijke instanties op te richten, zoals een waarnemingspost voor de pariteit of een bijzondere onafhankelijke bemiddelingsinstantie met het oog op het naleven van het overheidsbeleid op het gebied van de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in het politieke en publieke leven, of deze taak moeten toevertrouwen aan het nationale gelijkheidsapparaat;
43. moeten overwegen indicatoren te bepalen en toe te passen voor de monitoring en evaluatie van de evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan de besluitvorming op basis van internationaal vergelijkbare sekse-gesegregerde gegevens;
44. moeten overwegen de volgende indicatoren aan te nemen om de voortgang te meten op het gebied van de politieke en publieke besluitvorming:
 - i. het percentage vrouwelijke en mannelijke verkozen vertegenwoordigers in de parlementen (supra-nationaal/nationaal/federaal/regionaal) en de lokale vergaderingen volgens politieke partij;
 - ii. het percentage vrouwelijke en mannelijke verkozen vertegenwoordigers in de parlementen (supra-nationaal/nationaal) vergeleken met het aantal kandidaten volgens politieke partij (succescijfer);
 - iii. het percentage vrouwen en mannen in nationale delegaties bij verkozen vergaderingen zoals de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa en het Congres van Europese Plaatselijke en Regionale Overheden, en bij internationale organisaties en forums;
 - iv. het percentage vrouwen en mannen in de nationale, federale en regionale overheden;
 - v. het aantal vrouwelijke en mannelijke senior- en junior-ministers in de verschillende actiedomeinen (portfolio's/ministeries) van de nationale, federale en regionale overheden van de lidstaten;
 - vi. het aandeel vrouwelijke en mannelijke hogere ambtenaren en hun verdeling over de verschillende actiedomeinen;
 - vii. het aandeel vrouwen en mannen dat in het hoogerechtshof rechtspreekt;
 - viii. het aandeel vrouwen en mannen in instanties die door de overheid zijn aangesteld;

-
- ix. het aandeel vrouwen en mannen in de besluitvormingsinstanties van de politieke partijen op nationaal niveau;
 - x. het aandeel vrouwelijke en mannelijke leden van werkgevers-, werknemers- en vakorganisaties en het aandeel vrouwen en mannen in hun besluitvormingsinstanties op nationaal niveau;
45. om de twee jaar rapporten moeten indienen bij hun nationale parlementen over de maatregelen die werden genomen en de vooruitgang die werd geboekt in overeenstemming met de bovenvermelde indicatoren;
46. om de twee jaar rapporten moeten publiceren over de maatregelen die werden genomen en de vooruitgang die werd geboekt op het gebied van vrouwenparticipatie in de besluitvorming en deze rapporten wijd moeten verspreiden;
47. statistieken moeten publiceren en gemakkelijk toegankelijk maken over de kandidaten voor een politiek ambt en over verkozen vertegenwoordigers, die informatie bevatten aangaande het geslacht, de leeftijd, het beroep, de bedrijfstak (privé/openbaar), en de opleiding;
48. een regelmatige analyse van de zichtbaarheid en portrettering van vrouwen en mannen in het nationale nieuws en in actualiteitsprogramma's moeten stimuleren, vooral tijdens verkiezingscampagnes.